

Grund- og nærhedsnotat til Folketingets Europaudvalg

Center
Center for Global
Klimahandling

Team
Klimaneutralt EU

Dato
08 februar 2021

J nr. 2022 - 759

Henstilling om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet

KOM (2021) 801

Notatet sendes tillige til Folketingets Klima-, Energi- og Forsyningsudvalg og Beskæftigelsesudvalget.

1. Resumé

Europa-Kommissionen har den 15. december 2021 offentliggjort et forslag til henstilling om sikring af en retfærdig omstilling på vej mod klimaneutralitet. Henstillingen har fokus på, hvordan medlemslandene kan afbøde de økonomiske og sociale konsekvenser ved den grønne omstilling og frem mod 2050 skabe to millioner nye job inden for sektorer, som bidrager til den grønne omstilling. Henstillingen indeholder en række forslag fra Kommissionen om forskellige tiltag, hvis formål er at afbøde de negative konsekvenser for arbejdstagere, herunder bl.a. opkvalificering og kompetenceudvikling hos arbejdstagerne, således at de har kompetencerne til at varetage nye job opstået som følge af den grønne omstilling.

Henstillingen medfører i sig selv ikke lovgivningsmæssige og økonomiske konsekvenser.

Regeringen hilser Kommissionens meddelelse om sikring af en retfærdig omstilling på vej mod klimaneutralitet velkommen og ønsker en retfærdig klimaindsats i EU, hvor sociale udfordringer ved den grønne omstilling imødekommes. Regeringen finder det positivt, at der i henstillingen oplystes en række politiske initiativer, som understøtter, at de sociale udfordringer ved den grønne omstilling adresseres. Det er derudover vigtigt, at hvert enkelt medlemsland kan vælge at anvende tiltag, som adresserer deres landespecifikke problemer inden for den nationale lovgivning.

2. Baggrund

Europa-Kommissionen offentliggjorde den 15. december 2021 et forslag til henstilling om sikring af en retfærdig omstilling på vej mod klimaneutralitet, KOM (2021) 801. Forslaget blev oversendt til Rådet i dansk sprogversion d. 18. januar 2022. Forslaget skal vedtages af Rådet i henhold til TEUF artikel 292.

Henstillingen er fremsat som en del af den europæiske grønne pagt. Pagten har til formål at omdanne Den Europæiske Union til et bæredygtigt, retfærdigt og velstående samfund med en moderne, cirkulær og konkurrencedygtig økonomi og nul nettoemissioner af drivhusgasser i 2050.

3. Formål og indhold

Formålet med Kommissionens henstilling er at understøtte, at EU's omstilling mod klimaneutralitet i 2050 er social retfærdig og ikke har negative konsekvenser for arbejdstagerne.

Den grønne omstilling af industrien forventes at påvirke arbejdstagere forskelligt afhængig af uddannelse, beskæftigelse, sektor og geografi, og der forventes jobtab inden for bl.a. minedrift, den fossile energisektor og dele af bilindustrien. Kommissionen fremhæver samtidig, at den grønne omstilling vil skabe mange nye jobmuligheder bl.a. inden for vedvarende energi, cirkulær økonomi og energieffektiviseringer. For at flytte arbejdstagerne fra nedlukkede sektorer til nye grønne sektorer er det nødvendigt, at der sker en omstilling og opkvalificeringen af arbejdsstyrken på tværs af EU. Det vil kunne imødekomme sociale udfordringer ved omstillingen, men også udnytte muligheden for at understøtte beskæftigelsen og sikre den nødvendige arbejdskraft til den grønne omstilling.

Kommissionen opfordrer i henstillingen medlemslandene til at implementere politiske initiativer i samarbejde med relevante interessenter, som faciliterer en social retfærdig transition og indtænker beskæftigelses- og sociale aspekter i klima-, energi- og miljøpolitikker, som er nødvendige for at opnå klimaneutralitet i 2050. Ved at facilitere og understøtte den omstilling og skabe nye meningsfulde job for arbejdstagerne kan landene ifølge henstillingen hæve indkomsten, sænke uligheden og imødekomme udfordringerne ved bl.a. energifattigdom. Derudover fremhæves det, at det er særligt vigtigt, at offentlige og private midler anvendes effektivt i understøttelsen af den retfærdige omstilling.

Medlemslandene opfordres desuden til at gøre brug af de forslag, som Kommissionen har nævnt i henstillingen, og gennemføre politiske tiltag, som kan tilpasse arbejdsstyrken, adressere sociale og omfordelingsproblematikker samt andre udfordringer på tværs af energiunionens dimensioner, herunder energifattigdom.

I henstillingen beskrives det, at monitoreringen af iværksatte tiltag og implementering af tiltag foreslået i henstillingen vil blive håndteret gennem det europæiske semester og andre eksisterende rammer. Under det europæiske semester monitorerer Kommissionen den socioøkonomiske udvikling, inklusiv påvirkningen fra den grønne omstilling, og hvor relevant foreslås landespecifikke tiltag for at understøtte, at medlemslandene imødekommer disse udfordringer.

Politiske initiativer med henblik på en retfærdig grøn omstilling

I henstillingen foreslår Kommissionen en række tiltag for at understøtte de befolkningsgrupper, som bliver hårdt ramt af den grønne omstilling, særligt dem der befinder sig i en sårbar situation som følge af den grønne omstilling. Medlemsstaterne opfordres til at indgå i tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter i gennemførelsen af disse tiltag.

Tiltagene har til formål at opkvalificere og hjælpe arbejdstagere til at finde ny beskæftigelse af høj kvalitet, som også understøtter den grønne omstilling og gennemføres med en meningsfuld inddragelse af arbejdstagerne.

Opkvalificeringen af arbejdstagere skal gennem følgende tiltag:

- Støtte adgangen til beskæftigelse af høj kvalitet, gennem skræddersyet hjælp til jobsøgning og tilbud om fleksible læringskurser.
- Målrettede økonomiske incitamenter.
- Understøttelse af iværksætter i grønne sektorer gennem statslige puljer.
- Initiativer, som understøtter nye beskæftigelsesmuligheder i særligt berørte områder og inden for sektorer, som faciliterer den grønne omstilling.
- Eksisterende regler på beskæftigelsesområdet skal håndhæves effektivt.

Derudover anbefales det i henstillingen at sikre adgang til inkluderende uddannelser af høj kvalitet og gennemførelse i tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Medlemsstaterne opfordres til en inkluderende grunduddannelse af høj kvalitet, sikring af at erhvervs- og universitetsuddannelser leverer faglærte og dimittender, som er værdifulde for den grønne omstilling. Derudover er støtteordninger for lærlinge- og praktikophold værdifulde, og der bør være en evaluering af forløbene for at sikre uddannelseskvaliteten. Det er også vigtigt at facilitere efteruddannelse gennem hele arbejdslivet og facilitere jobskifte og omskoling af arbejdstagerne til ny beskæftigelse.

Henstillingen opfordrer medlemslandene til at sikre, at skatte- og socialsikringsystemer tager højde for den grønne omstilling. Medlemsstaterne opfordres til at vurdere, om det er nødvendigt at tilpasse skattesystemer efter udfordringerne ved den grønne omstilling og flytte skattebyrder. Derudover bør medlemsstaterne vurdere om en tilpasning af socialsikringsystemerne er nødvendig.

Medlemsstaterne bør også sikre nødvendig adgang til basale tjenester og billige boliger ved at mobilisere offentlige og private midler til at investere i vedvarende energikilder og reducere af energifattigdom ved investeringer i energieffektivitet. Medlemslandene bør også investere i boligrenoveringer og forbedring af transport og infrastruktur. For at sikre tilstrækkelige midler opfordrer henstillingen til, at der gøres optimal brug af den sociale klimafond og midler fra EU's kvotehandelssystem.

Tværgående elementer til politiske tiltag til støtte for en retfærdig omstilling

Henstillingen opfordrer medlemsstaterne til at etablere og gennemføre andre tværgående elementer, der fremmer en retfærdig og inklusiv grøn omstilling, navnlig med

henblik på at sikre en inklusiv og demokratisk tilgang. Udformningen af tiltag og politikker skal ske på tværs af alle politiske niveauer under inddragelse af civilsamfundet og interessenter. Offentlige myndigheders kapacitet skal være tilstrækkelig til at yde effektiv vejledning i udformning af nye politikker og til den efterfølgende implementering.

Henstillingen fremhæver, at det er vigtigt med en integreret og befordrende politisk ramme, herunder i forbindelse med det europæiske semester, der tager behørigt hensyn til fordelingsmæssige virkninger samt positive og negative afsmittende virkninger, der understøtter forskning og innovation. Det er derudover vigtigt at styrke evidensgrundlaget og sikre en effektiv monitorering af effekterne ved nationale klimatiltag for at forbedre datagrundlaget til brug ved indførelse af politiske tiltag, som skal imødekomme negative konsekvenser ved reformer, som opfylder nationale klima- og miljømål. Det er også vigtigt at styrke forsknings- og innovationstiltag på nationalt og EU-plan for at vurdere klimaforandringerne på tværs af økonomiske-, beskæftigelses- og sociale dimensioner.

Optimal anvendelse af offentlige og private midler.

Henstillingen opfordrer medlemsstaterne til at gøre optimal brug af offentlige og private midler med henblik på at yde effektiv finansiel støtte, navnlig ved at afsætte og anvende tilstrækkelige nationale ressourcer. Medlemsstaterne opfordres til at gennemføre reformer under genopretningsplanerne og fastsætte den optimale anvendelse af finansiering i forbindelse med en retfærdig omstilling på alle politiske niveauer, herunder tilgængelige EU-midler. Det er derudover vigtigt at udnytte synergiene på tværs af tilgængelige programmer og instrumenter og have fokus på de regioner og industrielle sektorer, som bliver hårdest ramt af den grønne omstilling.

Fremtidige tiltag med henblik på en retfærdig grøn omstilling.

Kommissionen har til hensigt at træffe opfølgende foranstaltninger til Rådets henstilling, navnlig med henblik på at fremme den offentlige debat om en retfærdig omstilling, forbedre data- og metodegrundlaget, overvågnings- og fremtidsanalyser, gennemgå fremskridtene i gennemførelsen af denne henstilling i forbindelse med multilateral monitorering, navnlig i forbindelse med det europæiske semester og i forbindelse med energiunionen og klimaindsatsen.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Der redegøres ikke for gældende dansk ret, idet der alene er tale om en henstilling fra Kommissionen.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Henstillingen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser. I det omfang foreslåede tiltag i Kommissionens henstilling senere udmøntes i konkrete lovgivningsmæssige initiativer, vil det skulle vurderes, om det vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Henstillingen har ikke i sig selv statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser. I det omfang Kommissionens henstilling senere udmøntes i konkrete initiativer, vil det skulle vurderes, om det vil medføre statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Andre konsekvenser

Henstillingen skønnes ikke i sig selv at medføre administrative konsekvenser for myndigheder eller erhvervslivet i Danmark. I det omfang Kommissionens henstilling senere udmøntes i konkrete initiativer, vil det skulle vurderes, om det vil medføre administrative eller andre konsekvenser.

8. Høring

Henstillingen om sikring af en retfærdig omstilling på vej mod klimaneutralitet er den 15. december 2021 sendt i høring i specialudvalget for Klima-, Energi- og Forsyningspolitik samt specialudvalget for Arbejdsmarkedet og Sociale Forhold. Der er modtaget tre høringssvar.

Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH) er enige med Kommissionen i, at den grønne omstilling frem mod 2030 kan skabe en million nye job og op imod to millioner job i 2050. Det er et konkret arbejde, der skal udføres, som kræver nye kompetencer, det gælder for såvel beskæftigede som ledige, og FH deler Kommissionens fokus på, at opkvalificering er vigtigt i denne sammenhæng. Der er en særlig risiko for, at visse brancher, uddannelsesgrupper og geografiske regioner er særligt sårbare over for de ændringer på arbejdsmarkedet, som følger med den grønne omstilling. Det er i den forbindelse vigtigt, at initiativet anerkender, at arbejdsmarkedets parter nationalt, regionalt og lokalt skal inddrages i alle faser af den politiske beslutningsproces. Derudover er det vigtigt, at initiativet anerkender, at alle 27 medlemslande har forskellige skatte- og socialsikringssystemer, som skal respekteres. FH understreger, at det er og skal være medlemslandene, der sikrer, at skatte- og socialsikringssystemer passer til de nationale behov.

Danske Regioner støtter henstillingens formål, da det er nødvendigt at sikre, at omstillingen mod et klimaneutralt EU i 2050 sker på en retfærdig måde, hvor socioøkonomiske udfordringer adresseres på tværs af alle politikområder, navnlig på klima-, energi- og miljøområdet. Danske Regioner imødekommer rådshenstillingens forslag til politiske initiativer, der på en fleksibel måde skal vejlede medlemslandene til at fremme en retfærdig omstilling, herunder med fokus på sikker beskæftigelse samt

håndtering af energi- og transportfattigdom. Det er afgørende for den grønne omstilling, at der uddannes grønne kompetencer.

Dansk Arbejdsgiverforening finder det relevant, at henstillingen sætter fokus på at få realiseret det beskæftigelsesmæssige potentiale, som den grønne omstilling medfører. Mangel på arbejdskraft forsinker den grønne omstilling; der er derfor behov for arbejdsmarkedspolitikker i medlemslandene, som kan sikre, at medarbejdere har de rette kompetencer til at understøtte den grønne omstilling. DA støtter således henstillingens fokus på aktive arbejdsmarkedspolitikker, opkvalificering, omskoling af arbejdskraft og livslang læring, om end DA savner anbefalinger til medlemslandene om at gennemføre strukturelle reformer til at øge arbejdsudbuddet. DA er opmærksomme på, at henstillingen skal respektere nationale kompetencer inden for arbejdsmarkeds-, uddannelses- og skattepolitik. DA støtter derfor også, at Kommissionen vil bruge det europæiske semester til at monitorere medlemslandenes opfyldelse af målsætningerne i forslaget (frem for bindende krav). Endelig understreger DA vigtigheden af social dialog. Det er essentielt at inddrage arbejdsmarkedets parter på alle niveauer i udmøntningen af tiltagene i henstillingen.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er ikke kendskab til andre landes holdninger.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen hilser henstillingen om sikring af en retfærdig omstilling på vej mod klimaneutralitet velkommen. Regeringen ønsker en ambitiøs og omkostningseffektiv, men også retfærdig klimaindsats i EU, der kan realisere EU's klimamål for 2030 på mindst 55 pct. reduktioner i forhold til 1990-niveauet samt drive den grønne omstilling både i Danmark og hele EU mod klimaneutralitet i senest 2050.

Regeringen hilser henstillingens fokus på en retfærdig grøn omstilling velkommen, da det er vigtigt at afbøde negative konsekvenser ved den grønne omstilling, men også iværksætte initiativer, som kan opkvalificere arbejdstagere og muliggør, at de kan finde ny beskæftigelse, som understøtter den grønne omstilling.

Regeringen finder det positivt, at der i henstillingen oplistes en række forslag til politiske initiativer, der har til formål at adressere sociale udfordringer ved den grønne omstilling. Regeringen bakker op om, at hvert enkelt medlemsland kan vælge at anvende tiltag, som adresserer deres landespecifikke problemer inden for deres nationale lovgivning. Det er vigtigt, at henstillingen respekterer medlemslandene nationale kompetencer inden for skatte-, arbejdsmarkeds-, social- og uddannelsespolitikken, ift. de politiske tiltag og initiativer, som foreslås gennemført.

Regeringen finder det uhensigtsmæssigt, at Kommissionen henviser til forslaget til en sociale klimafond, da det foregriber igangværende forhandlinger i Rådet herom.

Regeringen finder det ligeledes vigtigt, at fokus er på effektiv implementering af de afsatte midler under MFF 2021-2027 og genopretningsinstrumentet til grøn omstilling, herunder til at adressere socioøkonomiske konsekvenser heraf.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Henstillingen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.